

*Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2022. № 8.*

DOI: 10.32702/2307-2105.2022.8.10

УДК 336:368

П. Г. Ільчук,

*д. е. н., професор, завідувач кафедри технологій управління,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID ID: 0000-0003-4636-2309*

О. О. Коць,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID ID: 0000-0001-7123-3635*

І. С. Скоропад,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID ID: 0000-0002-5450-0997*

ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ СТРАХОВИКІВ: ДИНАМІКА, ЧИННИКИ ВПЛИВУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОГНОЗУВАННЯ

P. Ilchuk,

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Management
Technologies, Lviv Polytechnic National University,*

O. Kots,

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Finance, Lviv Polytechnic National University,*

I. Skoropad,

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Finance, Lviv Polytechnic National University,*

INSURERS' INCOME AND EXPENSES: DYNAMICS, INFLUENCE FACTORS, AND FORECASTING FEATURES

Доходи та витрати страховика потребують детального аналізування, адже від їхнього обсягу та динаміки залежить не лише ефективність окремої страхової компанії, але і страхового ринку загалом.

У статті було досліджено наукову літературу, що розкриває теоретичні підходи до аналізування доходів і витрат страховика, а також детального проаналізовано доходи і витрати ПрАТ «СК «ПРОВІДНА». На основі даних ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» було виконано прогнозування та факторне аналізування доходів і витрат страховика.

З високим рівнем достовірності вдалося спрогнозувати виключно два елементи: чисті зароблені страхові премії та чисті понесені збитки за страховими виплатами. Зважаючи на те, що доходи зростали, а витрати – знижувалися, то ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» необхідно підсилювати позитивний та знижувати негативний вплив факторів на зміну аналізованих показників задля дотримання наявної тенденції у майбутньому.

Many scientific studies are devoted to the income of the insurer, because income is one of the most important indicators of the activity of the insurance company. The difference between the insurer's income and expenses determines the financial result from insurance operations. However, scientific research is practically not devoted to costs separately, because analyzing the cost of production, sales costs and administrative costs for the insurer is a second-order task, since the main costs are formed in a completely different dimension - as a result of insurance payments, which the insurance company can predict, but not can calculate with 100% accuracy. Today, in the conditions of war, the problem of calculating the costs of the insurer has become even more complicated.

The insurer's income and expenses require a detailed analysis, because not only the efficiency of an individual insurance company, but also the insurance market as a whole depends on their volume and dynamics.

The article examined the scientific literature revealing theoretical approaches to the analysis of the insurer's income and expenses, assessed the financial condition of PJSC "IC "PROVIDNA", and also analyzed the income and expenses of PJSC "IC "PROVIDNA" in detail. Forecasting and factor analysis of the insurer's income and expenses were also performed based on the data of PJSC "IC "PROVIDNA".

With a high level of reliability, it was possible to predict only two elements: net earned insurance premiums (reliability of the forecast 82%) and net incurred losses for

insurance payments (reliability of the forecast 89%). An increase in the net earned insurance premiums of PJSC "IC "PROVIDNA" is expected, as well as an increase in the net incurred losses for insurance payments. The net earned insurance premiums will grow faster than the net incurred losses for insurance payments, which is positive and will contribute to the growth of the efficiency of PJSC "IC "PROVIDNA".

Taking into account the fact that revenues increased and expenses decreased, PJSC "IC "PROVIDNA" needs to strengthen the positive and reduce the negative influence of factors on the change of the analyzed indicators in order to comply with the existing trend in the future.

Ключові слова: *страховик, доходи, витрати, динаміка, прогнозування, чинники впливу, ПрАТ «СК «Провідна»*

Keywords: *insurer, income, expenses, dynamics, forecasting, influencing factors, PJSC "IC "PROVIDNA"*

Постановка проблеми. Розвиток економіки нерозривно пов'язаний із розвитком страхування, яке є невід'ємною частиною економічних відносин у розвинутих країнах світу з ринковою економікою. В Україні існує певний рівень недовіри до діяльності страхових компаній, що ускладнює їхній розвиток, а також можливості формування доходів та прогнозування витрат. Внаслідок цього страховики працюють далеко не на повну свою потужність, не використовують усіх можливостей, що пропонує їм ринок. Кожна страхова компанія прагне організувати свою діяльність ефективно, тому особливої уваги потребує аналізування їхніх доходів та витрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські науковці не приділяють значної уваги дослідженню страхування, його особливостей, напрямів вдосконалення, адже більшість використовуваних практичних підходів у страхуванні є запозиченими з-за кордону, достатньо апробованими та добре працюють на українському ринку. Аналізуючи літературні джерела за темою бакалаврської роботи, було сформовано узагальнюючу інформацію, що у них міститься, та представлено в табл. 1.

Таблиця 1. Результати аналізування літературних джерел за темою дослідження

Автори	Суть дослідження
<i>Загальні аспекти страхування та діяльності страхових компаній</i>	
П. Кязим [3, с. 12-15]	Дослідження сутності страхування
А. А. Ігве, І. Еджіке, В. І. Укпере [2, с. 327-336]	Реформування соціального методичного страхування
А. Л. Баранов [6], Л. А. Приступа, І. А. Возовик [19, с. 125-129]	Управління діяльністю страховика
О. Р. Кривицька [14, с. 302-308], Л. В. Нечипорук [17, с. 160-162]	Дослідження особливостей діяльності страхових компаній
<i>Оцінювання та аналізування діяльності страховиків</i>	
Н. М. Бакалова [4, с. 395-400; 5, с. 24-252]	Оцінювання діяльності страхових компаній, модель фінансового аналізу діяльності страховика
О. Кривицька [14]	Аналізування діяльності страховика
І. А. Гузела [7, с. 115-121], Г. Кравчук, Т. Бережна [12, с. 192-203]	Аналізування фінансових результатів діяльності страховика
Л. П. Шаповал, К. Д Кудлай [24, с. 81-86]	Оцінювання рентабельності діяльності страховика
А. Янковські [27]	Детермінанти ефективності діяльності страховика
О. О. Шевчук [25, с. 124-131]	Оцінювання вартості страхової компанії на основі дохідного підходу
<i>Теоретичні аспекти аналізування доходів страховика</i>	
А. М. Єрмошенко [8, с. 57-64]	Розрахунок доходів страховика
С. В. Качула, Л. В. Лисяк, Я. О. Ляшевський [9, с. 12-19], О. С. Крикуненко, С. Б. Березіна [15, с. 683-686]	Формування доходу і розподілу прибутку страховика
О. Б. Коначівська [10, с. 92-110]	Оцінювання доходів страховика
О. В. Корват, Н. К. Мамедов [11]	Управління доходами страховика
П. Гориславець, М. Плонка, В. Тринчук [1, с. 41-48]	Просування страхових послуг з метою збільшення доходів страховика
<i>Теоретичні аспекти аналізування витрат страховика</i>	
Н. О. Шишпанова, В. В. Хоренженко [26, с. 202-209]	Формування обсягів страхових платежів страховими компаніями (витрат страховика)
<i>Страховий ринок та страхова система</i>	
Ю. М. Мельничук [16, с. 91-98], І. П. Сидорчук [20, с. 130-133], І. Б. Хома, Н. А. Амбрамчук [23, с. 13-16]	Дослідження та аналізування страхового ринку
Н. В. Приказюк [18]	Дослідження страхової системи України
І. Б. Хома [21], І. Б. Хома, П. А. Гориславець, А. Ю. Роскіна [22, с. 204-208]	Дослідження ризиків страхового сегменту

Джерело: сформовано авторами

Ряд досліджень присвячено загальним питанням, таким як сутність страхування, управління діяльністю страховика, особливості їхньої діяльності

тощо [2, с. 327-336; 3, с. 12-15; 6; 14, с. 302-308; 17, с. 160-162; 19, с. 125-129]. Доволі значне число науковців розкриває питання аналізування та оцінювання діяльності страхової компанії, зокрема рентабельності, фінансових результатів, ефективності тощо [4, с. 395-400; 5, с. 24-252; 7, с. 115-121; 12, с. 192-203; 14; 24, с. 81-86; 25, с. 124-131; 27]. Ці праці тісно пов'язані із вибраною темою бакалаврської кваліфікаційної роботи, хоча і не деталізують поняття доходів та витрат страховика.

Багато наукових статей присвячено доходам страховика [1, с. 41-48; 8, с. 57-64; 9, с. 12-19; 10, с. 92-110; 11; 15, с. 683-686]. Доходи є одним з найважливіших показників діяльності страхової компанії. Різниця між доходами та витратами страховика визначає фінансовий результат від страхових операцій. Основним доходом страховика є чисті зароблені страхові премії, а основними витратами – чисті понесені збитки за страховими виплатами. А от окремо витратам наукові дослідження практично не присвячують, адже аналізувати собівартість продукції, витрати на збут та адміністративні витрати для страховика є завданням другого порядку, оскільки основні витрати формуються зовсім у іншому вимірі – внаслідок здійснення страхових виплат, які страхова компанія може прогнозувати, але не може розрахувати із 100% достовірністю. Сьогодні, в умовах війни, проблема розрахунку витрат страховика ще більш ускладнилася.

Також серед аналізованих літературних джерел було виявлені такі, що розглядають страховий ринок та страхову систему України загалом, акцентуючи увагу на макроекономічних проблемах та аспектах страхової діяльності [16, с. 91-98; 18; 20, с. 130-133; 21; 22, с. 204-208; 23, с. 13-16].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналізування доходів та витрат страховиків. Завдання статті такі: проаналізувати та спрогнозувати доходи та витрати страховиків на основі даних ПрАТ «СК «ПРОВІДНА», оцінити вплив факторів на зміну доходів та витрат страховиків.

Виклад основного матеріалу. Джерелом інформації для аналізування доходів та витрат страховиків є звіт про фінансові результати. На рис. 1 наведено

значення та динаміку доходів та витрат, що формують валовий прибуток ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» за 2017-2020 рр.

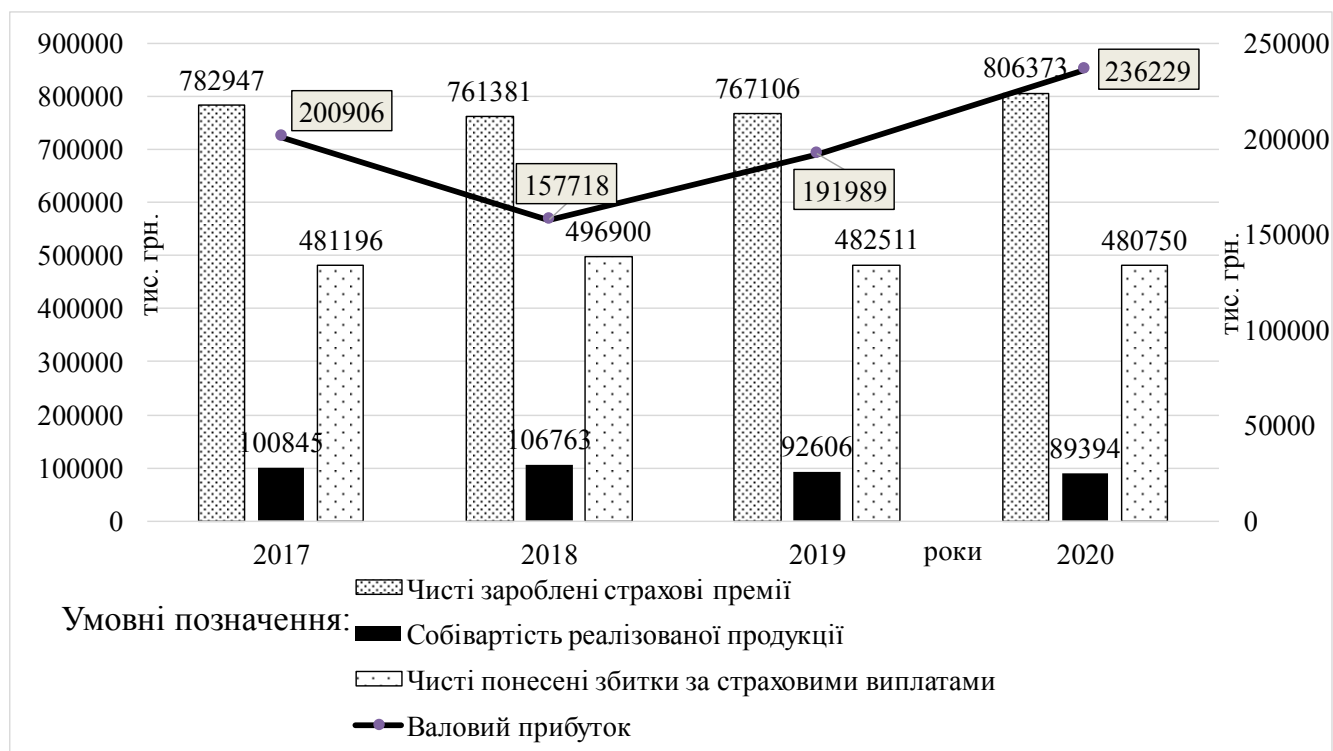

Рис. 1. Значення та динаміка доходів та витрат, що формують валовий прибуток ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» за 2017-2020 рр.

Джерело: побудовано авторами на основі даних фінансової звітності ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» (<https://www.providna.ua/info/richna-finansova-zvitnist>)

Впродовж 2017-2020 рр. спостерігається зростання обсягу чистих зароблених страхових премій ПрАТ «СК «ПРОВІДНА». У цей же час собівартість продукції та чисті понесені збитки за страховими виплатами знизилися. Тобто має місце позитивний вплив зміни усіх компонентів, що формують валовий прибуток ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» у 2018-2020 рр. Якщо порівнювати з базовим 2017 р., то за підсумками 2020 р. наявна позитивна динаміка зміни і доходів, і витрат, що формують валовий прибуток ПрАТ «СК «ПРОВІДНА».

Чисті зароблені страхові премії ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» за 2017-2020 рр. зросли на 3,0%, а от собівартість реалізованої продукції за цей же період знизилася на 11,4%. Загалом валовий прибуток за 2017-2020 рр. зріс на 17,6%. Найбільшими за обсягом ланцюгові позитивні зміни мали місце: щодо чистих

зароблених премій – у 2020 р. – зростання на 5,1%; щодо собівартості реалізованої продукції – у 2019 р. – зниження на 13,3%; щодо чистих понесених збитків за страховими виплатами – у 2019 р. – зниження на 2,9%; щодо валового прибутку – 2020 р. – зростання на 23,0%.

ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» отримує ще чотири інші види доходів, крім чистих зароблених страхових премій, а саме: інші доходи, інші фінансові доходи, інші операційні доходи, доходи (витрати) від зміни інших страхових резервів. Найбільшими за обсягами є інші операційні доходи, динаміка яких впродовж 2018-2020 рр. характеризувалася скороченням. Натомість зросли інші фінансові доходи, а також у 2020 р. ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» отримала доходи від зміни інших страхових резервів, хоча у всіх попередніх роках отримувала витрати.

Зважаючи на обсяги та динаміку інших операційних доходів можна зробити висновок, що однією з причин збитковості ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» було саме їхнє скорочення.

Структуру доходів ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» у 2020 р. показано на рис. 2.

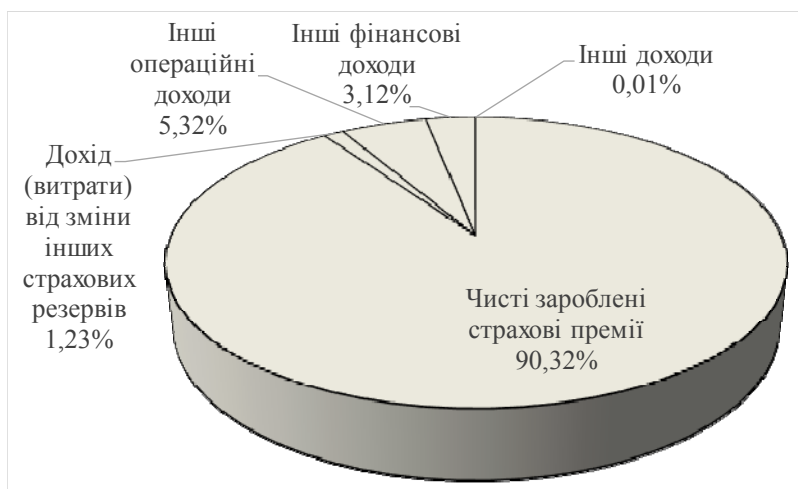

Рис. 2. Структура доходів ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» у 2020 р.

Джерело: побудовано авторами на основі даних фінансової звітності ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» (<https://www.providna.ua/info/richna-finansova-zvitnist>)

Чисті зароблені страхові премії становлять 90,32% сукупних доходів ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» у 2020 р., інші операційні доходи – 5,32%, інші фінансові доходи – 3,12%. Така структура доходів є логічною для страхової компанії.

Значення та динаміку інших видів витрат, крім тих, що формують валовий прибуток ПрАТ «СК «ПРОВІДНА», за 2017-2020 рр. показано на рис. 3.

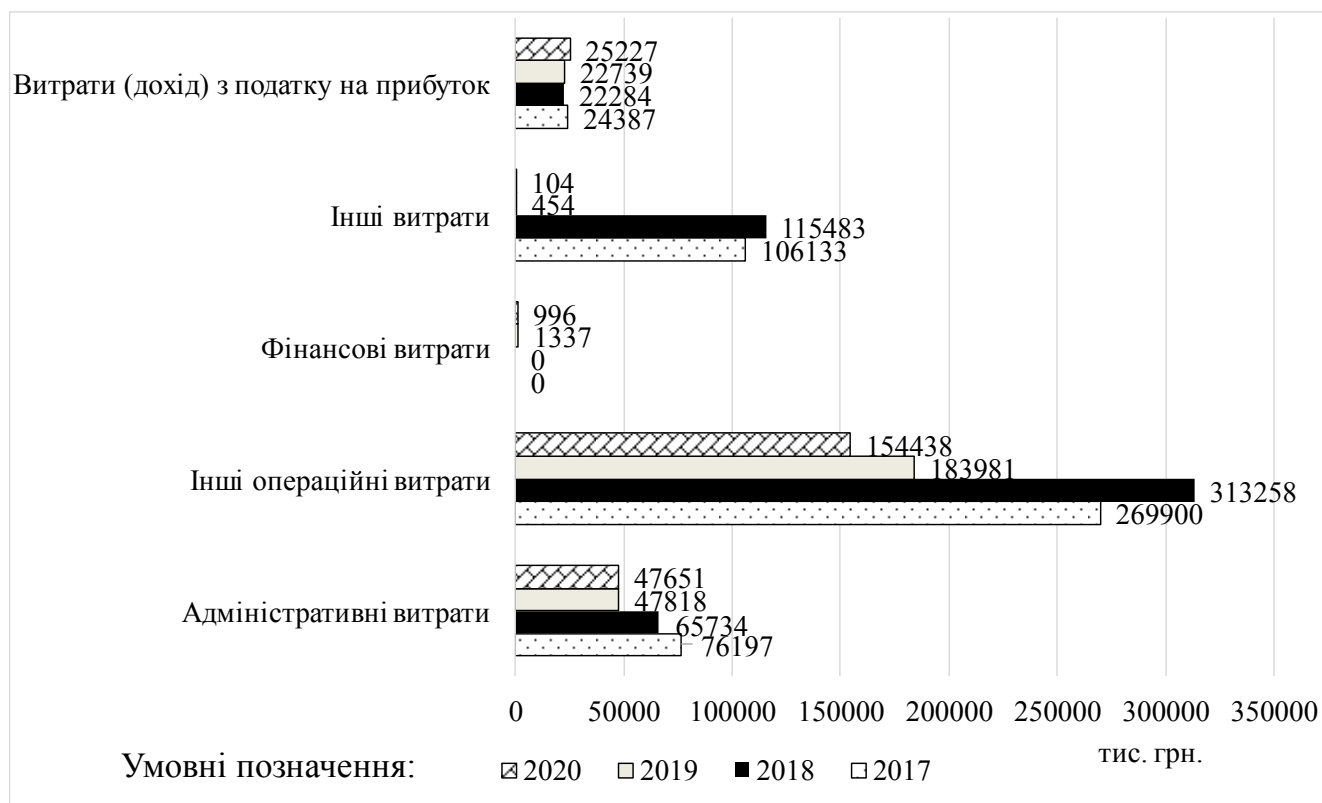

Рис. 3. Значення та динаміка інших видів витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА», за 2017-2020 рр.

Джерело: побудовано авторами на основі даних фінансової звітності ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» (<https://www.providna.ua/info/richna-finansova-zvitnist>)

Найбільшими за обсягами є інші операційні витрати ПрАТ «СК «ПРОВІДНА», проте у період 2018-2020 рр. вони поступово скорочувалися. Також відбувалося скорочення адміністративних витрат та інших витрат.

Натомість зросли фінансові витрати та витрати з податку на прибуток. Загальна тенденція до скорочення витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» є позитивною і у 2020 р. компанія отримала чистий прибуток як фінансовий результат.

Структуру витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» у 2020 р. показано на рис. 4.

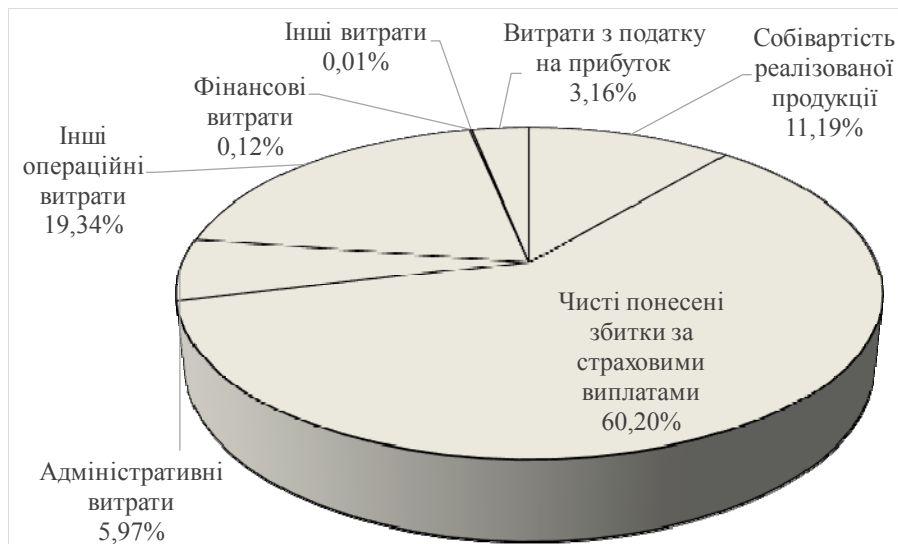

Рис. 4. Структура витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» у 2020 р.

Джерело: побудовано авторами на основі даних фінансової звітності ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» (<https://www.providna.ua/info/richna-finansova-zvitnist>)

60,12% усіх витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» у 2020 р. становлять чисті понесені збитки за страховими виплати, 11,19% - собівартість реалізованої продукції, 19,34% - інші операційні витрати, 5,97% - адміністративні витрати.

Основним напрямом подальшого зменшення (оптимізації) витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» є зменшення частки та обсягу інших операційних витрат, адже чистих понесених збитків за страховими виплатами, приділяючи більш детальну увагу аналізуванню клієнтів, що звертаються за послугами страхування, виявлення шахраїв та недобросовісного отримання страхових виплат.

Для прогнозування доходів та витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» використаємо метод найменших квадратів: розрахуємо прогнозні значення, побудуємо рівняння ліній тренду, оцінимо достовірність отриманих прогнозних значень на основі даних за останні 12 років. Рівняння ліній тренду, достовірність прогнозу та прогнозні значення доходів та витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» на 2021-2022 рр. наведено в табл. 2.

Таблиця 2. Рівняння ліній тренду, достовірність прогнозу та прогнозні значення доходів та витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» на 2021-2022 рр.

Показник	Рівняння лінії тренду	Рівень достовірності прогнозу, %	Прогнозне значення 2021 р., тис. грн.	Прогнозне значення 2022 р., тис. грн.
Чисті зароблені страхові премії	$Y=677458+37676x$	82	865836	903511
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	$Y=-8838-1132x$	3	-14497	-15629
Інші операційні доходи	$Y=105627-578x$	0	102739	102161
Інші доходи (в т.ч. інші фінансові доходи)	$Y=19683-1023x$	1	14570	13547
Собівартість реалізованої продукції	$Y=82135+4507x$	45	104668	109175
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	$Y=385478+34856x$	89	559758	594614
Адміністративні витрати	$Y=59689+280x$	0	61089	61368
Витрати на збут	$Y=918-116x$	8	340	225
Інші операційні витрати	$Y=221743-555x$	0	218967	218411
Інші витрат (в т.ч. фінансові витрати)	$Y=39829+2968x$	2	54670	57639

Джерело: розраховано авторами

З високим рівнем достовірності вдалося спрогнозувати виключно два елементи: чисті зароблені страхові премії (елемент доходів) (достовірність прогнозу 82%) та чисті понесені збитки за страховими виплатами (елемент витрат) (достовірність прогнозу 89%). Середній достовірності прогнозу 45% отримано виключно для собівартості реалізованої продукції. А всі інші елементи доходів та витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» спрогнозовано із дуже низькою достовірністю (0-8%). Тому розрахувати з високою достовірністю розрахувати прогнозні значення сукупних доходів та сукупних витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» є неможливо.

На рис. 5 показано фактичні та прогнозні значення тих елементів доходів та витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА», що вдалося спрогнозувати з високою достовірністю.

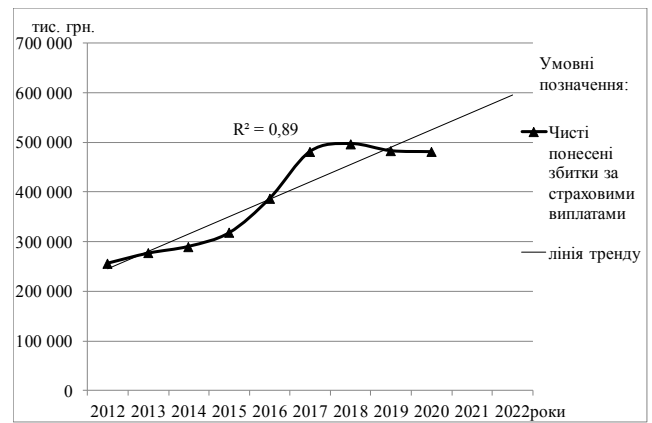
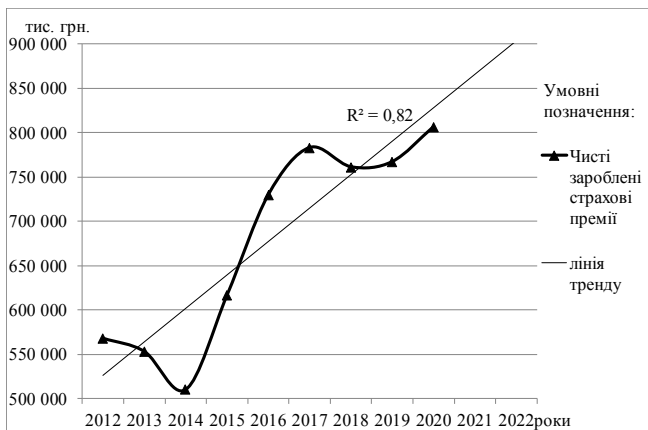
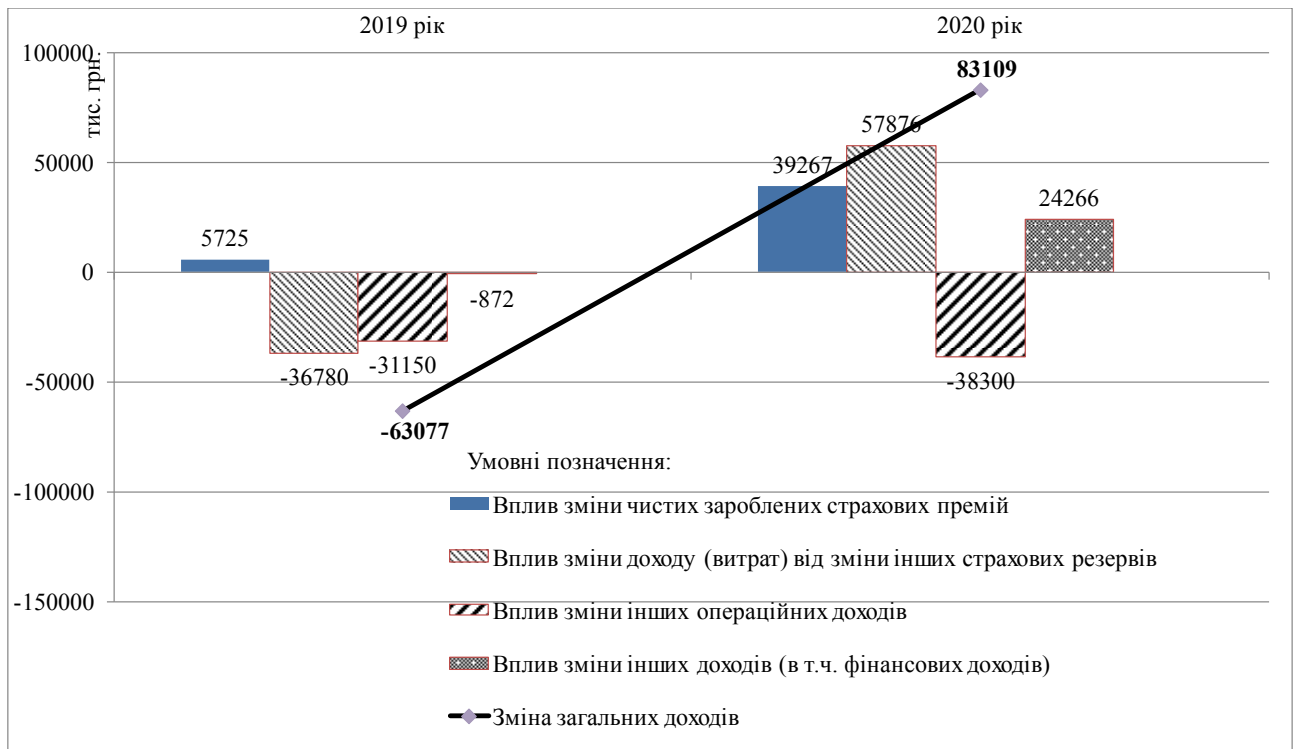

Рис. 5. Фактичні та прогнозні значення деяких елементів доходів та витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» за 2012-2022 рр.

Джерело: побудовано авторами

Очікується і зростання чистих зароблених страхових премій ПрАТ «СК «ПРОВІДНА», так і зростання чистих понесених збитків за страховими виплатами. Зокрема, чисті зароблені страхові премії ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» можна спрогнозувати відповідно до такого рівняння: $Y=677458+37676x$. Прогнозне значення чистих зароблених страхових премій ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» у 2021 р. становитиме 865836 тис. грн., а у 2022 р. – 903511 тис. грн. Чисті понесені збитки за страховими виплатами ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» можна спрогнозувати відповідно до такого рівняння: $Y=385478+34856x$. Прогнозне значення чистих зароблених страхових премій ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» у 2021 р. становитиме 559758 тис. грн., а у 2022 р. – 594614 тис. грн. Чисті зароблені страхові премії зростатимуть швидше, ніж чисті понесені збитки за страховими виплатами, що ж позитивним і сприятиме зростанню ефективності діяльності ПрАТ «СК «ПРОВІДНА».

Результати аналізування факторів впливу на зміну доходів ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» наведено на рис. 6.

**Рис. 6. Результати аналізування факторів впливу на зміну доходів
ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» за 2019-2020 рр.**

Джерело: розраховано та побудовано авторами

У 2019 р. спостерігалось скорочення загальних доходів ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» на 63077 тис. грн. Основними чинниками, що зумовили таку зміну доходів були зниження доходів (зростання витрат) від зміни інших страхових резервів (на 36780 тис. грн.), інших операційних доходів (на 31150 тис. грн.), а також інших доходів (на 872 тис. грн.) і лише зміна чистих зароблених страхових премій мала позитивний вплив на зміну доходів ПрАТ «СК «ПРОВІДНА». У 2020 р. спостерігалось зростання загальних доходів ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» на 83109 тис. грн. Основними чинниками, що зумовили таку зміну доходів були зростання чистих зароблених страхових премій (на 39267 тис. грн.), зростання доходів (зниження витрат) від зміни інших страхових резервів (на 57876 тис. грн.), а також інших доходів (на 24266 тис. грн.). Негативний вплив на зміну сукупних доходів ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» у 2020 р. мала лише зміна (зменшення) інших операційних

доходів (на 38300 тис. грн.). Загалом для ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» необхідним є зростання доходів, чого і вдалося досягти у 2020 р.

Результати аналізування факторів впливу на зміну витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» наведено на рис. 7.

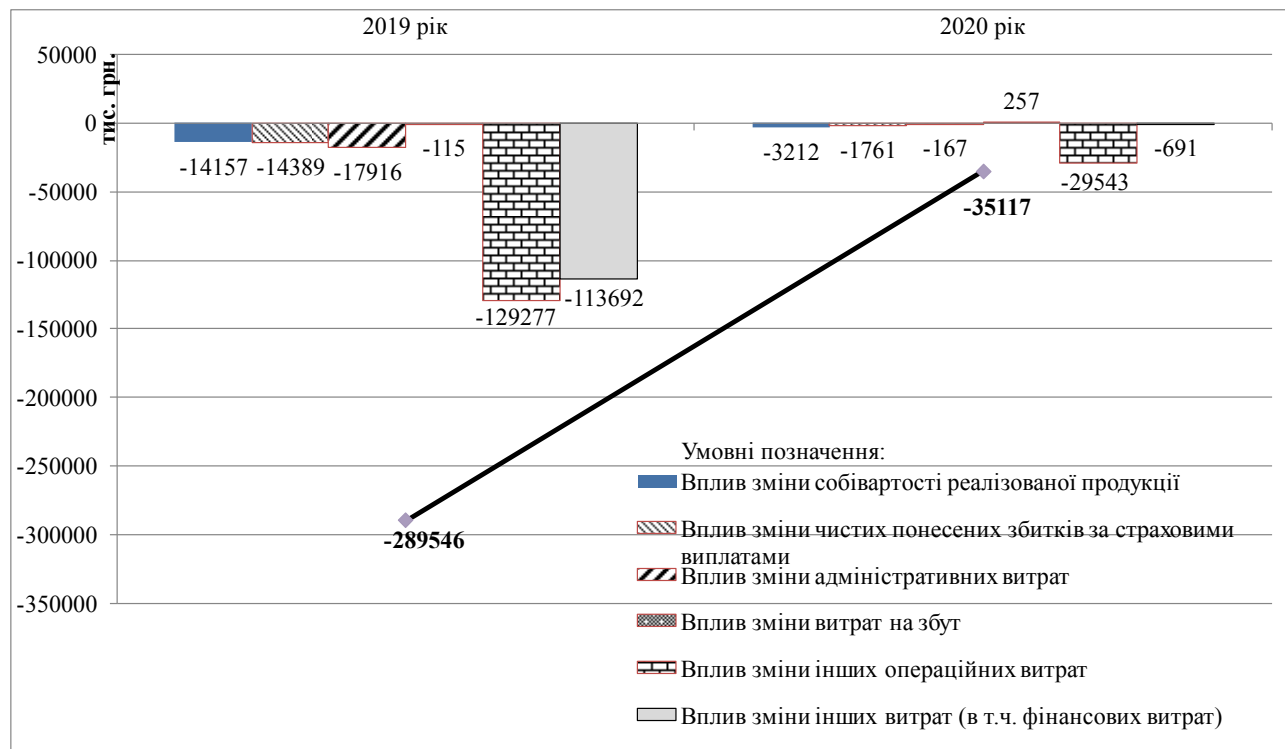

Рис. 7. Результати аналізування факторів впливу на зміну витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» за 2019-2020 рр.

Джерело: розраховано та побудовано авторами

І у 2019 р., і у 2020 р. відбулося скорочення загального обсягу витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА». У 2019 р. воно склало 289546 тис. грн, а у 2020 р. – 35117 тис. грн. У 2019 р абсолютно усі елементи витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» демонстрували скорочення і тому зниження загального обсягу витрат було наслідком сукупного впливу усіх факторів. Так, у 2019 р. відбулося таке зменшення елементів витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА»: собівартості реалізованої продукції – на 14157 тис. грн., чистих понесених збитків за страховими виплатами – на 14389 тис. грн., адміністративних витрат – на 17916 тис. грн., витрат на збут – на 115 тис. грн., інших операційних витрат – на 129277 тис. грн. (найсильніших вплив на зміну загальних витрат), інших витрат

(в т.ч. фінансових витрат) – на 113692 тис. грн. У 2020 р. скорочення окремих елементів витрат було значно менших і як результат – сукупні витрати також знизилися на меншу величину, аніж у 2019 р.). Єдиний елемент витрат, що зростав в 2020 р. – це витрати на збут (зростання на 257 тис. грн.). Всі інші елементи витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» знизилися. Найбільшим було скорочення інших операційних витрат – на 29543 тис. грн. Загалом скорочення витрат є позитивним явищем для ПрАТ «СК «ПРОВІДНА».

Зважаючи на те, що доходи зростали, а витрати – знижувалися, то ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» необхідно підсилювати позитивний та знижувати негативний вплив факторів на зміну аналізованих показників задля дотримання наявної тенденції у майбутньому.

Висновки і пропозиції. Доходи та витрати страховика потребують детального аналізування, адже від їхнього обсягу та динаміки залежить не лише ефективність окремої страхової компанії, але і страхового ринку загалом.

У статті досліджено наукову літературу, що розкриває теоретичні підходи до аналізування доходів і витрат страховика, а також детального проаналізовано доходи і витрати ПрАТ «СК «ПРОВІДНА».

Аналізування доходів і витрат показало, що впродовж 2018-2020 рр. спостерігається зростання обсягу чистих зароблених страхових премій ПрАТ «СК «ПРОВІДНА». У цей же час собівартість продукції та чисті понесені збитки за страховими виплатами знизилися. Тобто має місце позитивний вплив зміни усіх компонентів, що формують валовий прибуток ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» у 2018-2020 рр. Зважаючи на обсяги та динаміку інших операційних доходів можна зробити висновок, що однією з причин збитковості ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» було саме їхнє скорочення.

З високим рівнем достовірності вдалося спрогнозувати виключно два елементи: чисті зароблені страхові премії (достовірність прогнозу 82%) та чисті понесені збитки за страховими виплатами (достовірність прогнозу 89%). Очікується і зростання чистих зароблених страхових премій ПрАТ «СК «ПРОВІДНА», так і зростання чистих понесених збитків за страховими

виплатами. Чисті зароблені страхові премії зростатимуть швидше, ніж чисті понесені збитки за страховими виплатами, що є позитивним і сприятиме зростанню ефективності діяльності ПрАТ «СК «ПРОВІДНА».

Результати аналізування факторів впливу на зміну доходів і витрат показали, що у 2019 р. спостерігалось скорочення загальних доходів ПрАТ «СК «ПРОВІДНА». Основними чинниками, що зумовили таку зміну доходів були зниження доходів (зростання витрат) від зміни інших страхових резервів, інших операційних доходів, а також інших доходів і лише зміна чистих зароблених страхових премій мала позитивний вплив на зміну доходів ПрАТ «СК «ПРОВІДНА». Негативний вплив на зміну сукупних доходів у 2020 р. мала лише зміна (зменшення) інших операційних доходів. І у 2019 р., і у 2020 р. відбулося скорочення загального обсягу витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА». У 2020 р абсолютно усі елементи витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» демонстрували скорочення і тому зниження загального обсягу витрат було наслідком сукупного впливу усіх факторів. У 2020 р. скорочення окремих елементів витрат було значно меншим. Єдиний елемент витрат, що зростав в 2020 р. – це витрати на збут. Всі інші елементи витрат ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» знизилися. Зважаючи на те, що доходи зростали, а витрати – знижувалися, то ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» необхідно підсилювати позитивний та знижувати негативний вплив факторів на зміну аналізованих показників задля дотримання наявної тенденції у майбутньому.

У подальших дослідженнях доцільно приділити увагу аналізуванню ефективності діяльності страховиків, а також зміні їхньої ділової позиції внаслідок впливу COVID-19 та війни в Україні.

Література

1. Horyslavets P., Plonka M., Trynychuk V. Experience marketing and its tools in promoting the insurance services. *Innovative Marketing*. 2018. Vol. 14, Iss. 1. P. 41-48.

2. Igwe A. A., Ejike I., Ukpere W. I. Formal Sector Social Health Insurance Programme (FSSHIP) regulatory reforms: Critical factors. *Journal of governance & regulation*. 2022. Vol. 11, Iss. 1 (Sp. Iss.). P. 327-336.
3. Kyazim P. Consideration of intellectual property insurance essence. *Technology audit and production reserves*. 2022. № 1(4). P. 12-15.
4. Бакалова Н. М. Моделі оцінювання діяльності страхових компаній. *Бізнес Інформ*. 2020. № 12. С. 395-400.
5. Бакалова Н. М. Модель фінансового аналізу страхової компанії. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 5. С. 243-252.
6. Баранов А. Л. Вартісно-орієнтоване управління страховою компанією : монографія. Київ : КНЕУ, 2019. 356 с.
7. Гузела І. А. Теоретико-методичні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності страховиків України. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка*. 2018. № 11. С. 115-121.
8. Єрмошенко А. М. Особливості розрахунку вартості та дохідності страхових компаній. *Інтелект XXI*. 2016. № 4. С. 57-64.
9. Качула С. В., Лисяк Л. В., Ляшевський Я. О. Аналіз формування доходу і розподілу прибутку страхових компаній (на прикладі акціонерної компанії «Страхова група «ТАС»). *Агросвіт*. 2021. № 1-2. С. 12-19.
10. Конарівська О. Б. Оцінка доходів страхових компаній на ринку страхових послуг України. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки*. 2020. Вип. 1. С. 92-110.
11. Корват О. В., Мамедов Н. К. Управління доходами страхової компанії. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_11_45
12. Кравчук Г., Бережна Т. Дослідження проблем формування фінансових результатів страховиків. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 1. С. 193-203.

13. Кривицька О. Р. Аналіз діяльності суб'єктів ринку страхування життя : монографія. Острог : [б. в.], 2019. 359 с.
14. Кривицька О. Р. Аналітичне дослідження доходів компаній зі страхування життя в Україні. *Бізнес Інформ*. 2018. № 10. С. 302-308.
15. Крикуненко О. С., Березіна С. Б. Роль інноваційних страхових послуг у формуванні прибутку страховика. *Молодий вчений*. 2017. № 4. С. 683-686.
16. Мельничук Ю. М. Аналіз страховиків на ринку страхування життя в Україні. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2016. Вип. 12(2). С. 91-98.
17. Нечипорук Л. В. Новітні чинники забезпечення конкурентоспроможності страховиків. *Економічна теорія та право*. 2021. № 1. С. 160-162.
18. Приказюк Н. В. Страхова система України: теорія, методологія, практика: монографія. Київ : Логос, 2017. 611 с.
19. Приступа Л. А., Возовик І. А. Концептуальні засади фінансового управління страховою компанією в сучасному бізнес-середовищі. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 2. С. 125-129.
20. Сидорчук І. П. Сучасний стан розвитку страхового ринку в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 1. С. 130-133.
21. Хома І. Б. Оптимізація рівня перестраховального захисту страховика на прикладі діяльності ПрАТ «УАСК АСКА». *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 34. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1019/977/>
22. Хома І. Б., Гориславець П. А., Роскіна А. Ю. Ризики банківського та страхового сегментів на ринку фінансових послуг України. *Науковий Вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Випуск 30. С. 204-208.

23. Хома І. Б., Амбрамчук Н. А. Фінансова безпека страхового ринку України. *Щомісячний інформаційно-аналітичний журнал «Економіка. Фінанси. Право»*. № 6. 2018. С. 13-16.

24. Шаповал Л. П., Кудлай К. Д. Оцінка рентабельності діяльності страхових компаній. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2020. Вип. 38. С. 81-86.

25. Шевчук О. О. Методологічні аспекти застосування дохідного підходу до оцінювання вартості страхових компаній. *Регіональна економіка*. 2017. № 2. С. 124-131.

26. Шишпанова Н. О., Хоренженко В. В. Вплив макроекономічних показників України на формування обсягів страхових платежів страховими компаніями. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія : Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2020. № 1. С. 202-209.

27. Яновски А. Детерминанты эффективности компаний по страхованию жизни: монография. Тернополь : Крок, 2016. 209 с.

References

1. Horyslavets, P., Plonka, M. and Trynychuk, V. (2018), "Experience marketing and its tools in promoting the insurance services", *Innovative Marketing*, vol. 14, iss. 1, pp. 41-48.

2. Igwe, A. A., Ejike, I. and Ukpere, W. I. (2022), "Formal Sector Social Health Insurance Programme (FSSHIP) regulatory reforms: Critical factors", *Journal of governance & regulation*, vol. 11, iss. 1 (sp. iss.), pp. 327-336.

3. Kyazim, P. (2022), "Consideration of intellectual property insurance essence", *Technology audit and production reserves*, vol. 1(4), pp. 12-15.

4. Bakalova, N. M. (2020), "Models of evaluation of the insurance companies activity", *Biznes Inform*, vol. 12, pp. 395-400.

5. Bakalova, N. M. (2020), "Model of financial analysis of an insurance company", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 5, pp. 243-252.
6. Baranov, A. L. (2019), *Vartisno-orientovane upravlinnia strakhovoiu kompaniieiu : monohrafiia* [Value-oriented management of an insurance company : monograph], KNEU, Kyiv, Ukraine.
7. Huzela, I. A. (2018), "Theoretical and methodological approaches to the analysis of financial results of the activity of insurers of Ukraine", *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriia : Ekonomika*, vol. 11, pp. 115-121.
8. Yermoshenko, A. M. (2016), "Peculiarities of calculating the cost and profitability of insurance companies", *Intelekt XXI*, vol. 4, pp. 57-64.
9. Kachula, S. V., Lysiak, L. V. and Lyashevskyi, Ya. O. (2021), "Analysis of the formation of income and profit distribution of insurance companies (on the example of the joint-stock company "Insurance group "TAS")", *Ahrosvit*, vol. 1-2, pp. 12-19.
10. Konarivska, O. B. (2020), "Assessment of the income of insurance companies on the market of insurance services of Ukraine", *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Ekonomichni nauky*, vol. 1, pp. 92-110.
11. Korvat, O. V. and Mamedov, N. K. (2019), "Management of insurance company revenues", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 11, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_11_45 (Accessed 20 May 2022).
12. Kravchuk, H. and Berezhna, T. (2016), "Study of the problems of formation of financial results of insurers", *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, vol.1, pp. 193-203.
13. Kryvytska, O. R. (2019), *Analiz diialnosti subiektiv rynku strakhuvannia zhyttia : monohrafiia* [Analysis of the activity of life insurance market subjects: monograph], Ostroh, Ukraine.

14. Kryvytska, O. R. (2018), "Analytical study of the income of life insurance companies in Ukraine", *Biznes Inform*, vol. 10, pp. 302-308.
15. Krykunencko, O. S. and Berezina, S. B. (2017), "The role of innovative insurance services in the formation of the insurer's profit", *Molodyi vchenyi*, vol. 4, pp. 683-686.
16. Melnychuk, Yu. M. (2016), "Analysis of insurers on the life insurance market in Ukraine", *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, vol. 12(2), pp. 91-98.
17. Nechyporuk, L. V. (2021), "New factors of ensuring the competitiveness of insurers", *Ekonomichna teoriia ta pravo*, vol. 1, pp. 160-162.
18. Prykaziuk, N. V. (2017), *Strakhova systema Ukrainy: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia* [Insurance system of Ukraine: theory, methodology, practice: monograph], Lohos, Kyiv, Ukraine.
19. Prystupa, L. A. and Vozovyk, I. A. (2020), "Conceptual principles of financial management of an insurance company in the modern business environment", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 2, pp. 125-129.
20. Sydoruk, I. P. (2022), "Current state of development of the insurance market in Ukraine", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 1, pp. 130-133.
21. Khoma, I. B. (2021), "Optimizing the level of reinsurance protection of the insurer on the example of the activity of PJSC "UASK ASKA", *Ekonomika ta suspilstvo*, [Online], vol. 34, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1019/977/> (Accessed 20 May 2022).
22. Khoma, I. B., Horyslavets, P. A. and Roskina, A. Yu. (2020), "Risks of the banking and insurance segments in the financial services market of Ukraine", *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, vol. 30, pp. 204-208.

23. Khoma, I. B. and Ambramchuk, N. A. (2018), “Financial security of the insurance market of Ukraine”, *Shchomisiachnyi informatsiino-analitychnyi zhurnal “Ekonomika. Finansy. Pravo”*, no. 6, pp. 13-16.
24. Shapoval, L. P. and Kudlai, K. D. (2020), “Evaluation of the profitability of insurance companies”, *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii : Ekonomichni nauky*, vol. 38, pp. 81-86.
25. Shevchuk, O. O. (2017), “Methodological aspects of the application of the income approach to the assessment of the value of insurance companies”, *Rehionalna ekonomika*, vol. 2, pp. 124-131.
26. Shyshpanova, N. O. and Khorenzhenko, V. V. (2020), “The impact of macroeconomic indicators of Ukraine on the formation of insurance payments by insurance companies”, *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu nafty i hazu. Serii : Ekonomika ta upravlinnia v naftovii i hazovii promyslovosti*, vol. 1, pp. 202-209.
27. Yanovsky, A. (2016), *Determinanty efektyvnosti kompanii po strakhovaniyu zhyzni: monohrafiia* [Determinants of the effectiveness of life insurance companies: monograph], Krok, Ternopil, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 17.08.2022 р.